ARBEIDSMARKTREGIO HAAGLANDEN

REGIONAAL PROGRAMMA LAAGGELETTERDHEID 2021-2024

Den Haag, Delft, Westland, Rijswijk en Midden-Delfland | maart 2021

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 3

2. LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN 4

2.1 GEMAAKTE BESTUURSAFSPRAKEN 4
2.2 UITVOERING WET INBURGERING TERUG NAAR GEMEENTEN 4
2.3 WET TAALEIS 5

3. REGIONALE STAND VAN ZAKEN 7

3.1 STANDPUNTEN BIJ BESTEDING WEB-MIDDELEN 7
3.2 SAMENWERKINGSPARTNERS 7
3.2.1 Taalhuizen 7
3.2.2 Stichting Lezen&Schrijven 8
3.2.3 'Doe Weer Mee!' 8
3.2.4 Lokale partners 9
3.3 OVERLEGSTRUCTUREN 9
3.3.1 Regionaal Haaglandenoverleg 9
3.3.2 Subregionaal overleg per leslocatie 9
3.3.3 Lokale taalketenoverleggen 9

4. HET REGIONALE PROGRAMMA LAAGGELETTERDHEID 2021-2024 10

4.1 AMBITIE 10
4.2 DOELGROEPEN 11
4.3 DOELSTELLINGEN VANUIT HET BESTUURSAKKOORD 13
4.4 MEER MENSEN BEREIKEN MET EEN AANBOD OP MAAT 14
4.4.1 'Doe Weer Mee!' 14
4.4.2 'Doe Weer Mee!': Doorontwikkeling 14
4.5 WETEN WAT WERKT: INVESTEREN IN KWALITEIT 16
4.5.1 Verhogen van het bereik 17
4.5.2 Deelname trajecten 17
4.5.3 Maatschappelijke impact: Verbetering van zelfredzaamheid 17
4.6 SAMEN AAN DE SLAG ONDER REGIE VAN GEMEENTEN 18

5. FINANCIËN 21

5.1. WEB-MIDDELEN 21
5.2. MIDDELEN VOOR 'DOE WEER MEE!' 21
5.3. REGIEMIDDELEN 22

BIJLAGE: TAALPARTNERS PER GEMEENTE 23

BIJLAGE: TAALNIVEAUS EN BEGRIPPEN 24

BIJLAGE: CONVENANT 26

1. Inleiding

De gemeenten Den Haag, Delft, Rijswijk, Westland en Midden-Delfland werken in Haaglanden al jaren nauw samen om laaggeletterdheid terug te dringen. Zij doen dit middels een samenwerkingsverband binnen de arbeidsmarktregio Haaglanden[1]. De gemeenten werken niet alleen samen met elkaar, maar bijvoorbeeld ook met ROC Mondriaan, scholen, (taal)vrijwilligersorganisaties, welzijnsinstellingen, bibliotheken en werkgevers. Er worden goede resultaten geboekt, maar laaggeletterdheid is een moeilijk en blijvend probleem.

In Nederland zijn naar schatting 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder die moeite hebben met basisvaardigheden als lezen, schrijven, rekenen en het gebruik van digitale middelen. Zo'n 1,3 miljoen hiervan zijn tussen de 16 en 65 jaar. Het niveau van taalvaardigheid waarover ze beschikken, ligt onder het taalniveau dat iemand normaal gesproken heeft aan het einde van het vmbo of mbo 1, 2 of 3. Vaak hebben deze zogenoemde laaggeletterden ook moeite met rekenen en digitale vaardigheden.

Laaggeletterdheid zorgt ervoor dat je niet optimaal mee kan doen in de samenleving. Het niet voldoende kunnen lezen en schrijven leidt er bijvoorbeeld toe dat mensen niet naar de huisarts gaan, niet met overheidsinstanties communiceren, problemen krijgen op hun werk of niet kunnen voorlezen aan hun kinderen. Uit onderzoeken blijkt dat laaggeletterden vaker gezondheidsproblemen hebben of met financiële problemen te maken krijgen.

De gemeenten Den Haag, Delft, Rijswijk, Westland en Midden-Delfland werken samen binnen de arbeidsmarktregio Haaglanden. De gemeente Den Haag is hierbij contactgemeente. Landelijk zijn er 35 arbeidsmarktregio's. Er was afgesproken dat elke arbeidsmarktregio een regionaal programma laaggeletterdheid opstelt. We werken binnen Haaglanden al langer samen op basis van onderlinge afspraken. Nu leggen we deze afspraken ook vast in een regionaal programma.

Allereerst zetten we uiteen wat de landelijke en regionale ontwikkelingen over laaggeletterdheid zijn. We gaan hierbij dieper in op trends en leggen uit bij welke landelijke doelstellingen we aansluiten. Vervolgens geven we een toelichting op de uitgangspunten, doelstellingen en de doelgroepen van ons regionale programma. We beschrijven per doelstelling waar we de komende jaren voor staan en wat we er voor gaan doen. Verder laten we in dit regionale programma zien hoe we de uitvoering organiseren om deze doelen te halen, hoe we het financieel regelen en hoe we samenwerken binnen de regio.

1 Waar we in dit programma alleen Haaglanden schrijven, bedoel we de arbeidsmarktregio Haaglanden.

2. Landelijke ontwikkelingen

Gemeenten voeren een deel uit van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) [2]. Het gaat om het deel dat betrekking heeft op cursussen die gericht zijn op de Nederlandse taal en rekenen. Sinds 2018 zijn daar ook de opleidingen digitale vaardigheden bij gekomen[3]. Om de taken vanuit de WEB uit te kunnen voeren, ontvangen gemeenten middelen van het Rijk. Deze middelen mogen ingezet worden om zowel formeel als non-formeel aanbod te organiseren voor volwassenen die niet inburgeringsplichtig zijn. Voor beide vormen van aanbod gelden er kwaliteitseisen en eindtermen. Het belangrijkste onderscheid is dat formeel aanbod leidt tot een erkend diploma of certificaat, terwijl dat bij non-formeel aanbod niet het geval is.

2.1 Gemaakte bestuursafspraken

De gemeenten in Haaglanden deden in de jaren 2016-2019 mee met het landelijke actieprogramma Tel mee met Taal. De ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Binnenlandse Zaken (BiZa), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben gedurende 2019 nieuwe bestuursafspraken gemaakt, waarbij drie doelstellingen centraal stonden:

1. Meer mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal.
2. Weten wat werkt: investeren in kwaliteit.
3. Samen aan de slag onder regie van gemeenten.

Om deze doelstellingen te bereiken hadden de partijen een aantal maatregelen bedacht. Eén van die maatregelen was om gemeenten in de arbeidsmarktregio's een regionaal programma te laten opstellen waarin invulling wordt gegeven aan die doelstellingen. Vanwege uiteenlopende oorzaken zijn de bestuursafspraken in de zomer van 2020 opgezegd. Aangezien de doelstellingen vanuit de bestuursafspraken wel aansloten bij de ambities van de arbeidsmarktregio (AMR) Haaglanden, hebben de Haaglandse gemeenten afgesproken om alsnog een regionaal programma op te stellen. Hiermee sluiten we ook aan bij de intentie van de wetgever, aangezien het vanuit de WEB de bedoeling was dat gemeenten in regionaal verband afspraken zouden vastleggen.

2.2 Uitvoering Wet Inburgering terug naar gemeenten

Gemeenten bereiden zich voor op de nieuwe Wet inburgering. In deze nieuwe wet krijgen gemeenten de regie om inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk mee te laten doen, het liefst via betaald werk. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2022. De belangrijkste wijzigingen zijn als volgt:

- De regie op inburgering gaat terug naar gemeenten.

[2] Zie artikel 7.3,1, 1e lid, onderdeel b t/m onderdeel f, van de WEB.

[3] In 2018 zijn digitale vaardigheden via een ministeriële regeling toegevoegd als onderdeel van 'overige educatie'.

- Het leenstelsel wordt afgeschaft voor zover het statushouders betreft; gemeenten kopen in. Voor gezins- en overige migranten blijft het leenstelsel in stand.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de afname van een brede intake die leidt tot een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP).
- Gemeenten ontzorgen inburgeraars in de eerste periode, ze betalen onder meer de huur en kosten voor verzekeringen via de bijstand.
- Er gelden hogere eisen voor inburgering, waaronder een hogere taaleis.
- Ontheffing van inburgering anders dan op medische gronden is alleen nog mogelijk bij hoge uitzondering.

De gemeenten in Haaglanden bereiden zich in regionaal verband voor op de implementatie van de nieuwe Wet Inburgering. Daarnaast hebben zij aandacht voor de zogenaamde “ondertussengroep”. Dit zijn de mensen die na 1 januari 2013 inburgeringsplichtig zijn geworden en nog niet voldaan hebben aan hun inburgeringsplicht. Aangezien de nieuwe Wet inburgering een aantal keren is uitgesteld, is deze groep steeds groter aan het worden. Zij vallen nog onder de huidige Wet inburgering, waarbij de regie bij de inburgeraar zelf ligt en de eisen om een inburgeringsdiploma te halen onder het niveau van geletterdheid liggen. Een deel van hen heeft de potentie en ambitie om door te leren onder de WEB.

2.3 Wet taaleis

In 2016 is de Wet taaleis ingevoerd. De wet stelt dat bijstandsgerechtigden voldoende Nederlands moeten beheersen om te kunnen participeren naar vermogen. Er is een minimum taalniveau vastgesteld, vergelijkbaar met het niveau van groep 8 van de basisschool. Bijstandsgerechtigden die nog niet op dit taalniveau zitten, hebben de inspanningsverplichting om dit taalniveau alsnog te bereiken. Gemeenten hebben de wettelijke taak hier op toe te zien en waar nodig te handhaven.

Onder bijstandsgerechtigden die niet aan de Wet taaleis voldoen, bevinden zich enkel mensen met Nederlands als tweede taal (NT2), waaronder veel laagopgeleiden. Intussen hebben er meerdere evaluaties van de Wet taaleis plaatsgevonden[4]. Daaruit zijn enkele conclusies getrokken:

- De gedachte achter de Wet taaleis wordt door gemeenten ondersteund. Gemeenten en bijstandsgerechtigden erkennen beide het belang van taalontwikkeling om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Desondanks wordt de Wet taaleis beperkt toegepast door gemeenten.

[4] Eindevaluatie van de Participatiewet door SCP, november 2019, in opdracht van het ministerie van SZW; De evaluatie van de Taaleis: “Taal als middel of als doel? Evaluatie van de Taaleis in de Participatiewet” door Significant Public, juli 2019 in opdracht van het ministerie van SZW, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019D47137&did=2019D47137 en een onderzoek naar de uitvoering van de Wet taaleis door CBS in opdracht van het ministerie van SZW, https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2019/03/bus-n-wet-taaleis-2018

- Gemeenten ervaren het wettelijk regime van de Wet taaleis namelijk als rigide en zij hebben andere instrumenten ter beschikking voor zowel activering als handhaving van taalontwikkeling.
- De Wet taaleis helpt vooralsnog niet om tot taalontwikkeling te komen van laaggeletterden met Nederlands als eerste taal (NT1).

Het ministerie voorziet nu een aantal wetswijzigingen waarbij er (meer) beleidsvrijheid komt om handhaving van de Wet taaleis te organiseren en er komt beleidsvrijheid om de uitvoering van de Wet taaleis te koppelen aan andere activiteiten die gericht zijn op activering en re-integratie.

3. Regionale stand van zaken

3.1 Standpunten bij besteding WEB-middelen

De huidige besteding van de WEB-middelen is gebaseerd op de volgende regionale uitgangspunten:

- Met de middelen wordt een goed aanbod aan basisvaardigheden neergezet bij een professionele organisatie met kwalitatief goede docenten, kwalitatief hoogwaardig lesmateriaal en jarenlange ervaring met de diverse doelgroepen.
- Het aanbod wordt neergezet door een instelling voor middelbaar beroepsonderwijs (MBO) om de aansluiting naar vervolgonderwijs, bijvoorbeeld met een MBO-opleiding, te versoepelen.
- De instelling is ingebed in de regionale infrastructuur en werkt op meerdere vlakken samen met gemeenten. Niet alleen rondom de WEB, maar bijvoorbeeld ook ten aanzien van inburgering, praktijkleren, schakeltrajecten voor statushouders, de aanpak voor voortijdig schoolverlaten en leerwerkarrangementen voor bijstandsgerechtigden.
- De instelling beschikt over meerdere fysieke locaties in de regio Haaglanden met meerdere lesruimten.
- Een divers en doorlopend aanbod van trajecten basisvaardigheden wordt gewaarborgd door de beschikbare WEB-middelen gericht en niet versnipperd in te zetten.

3.2 Samenwerkingspartners

3.2.1 Taalhuizen

De afgelopen jaren zijn er in heel Nederland veel Taalhuizen opgezet. Vaak vanuit een samenwerking tussen gemeente, bibliotheek en welzijnsinstelling. Veelal kenmerkt de verhouding zich door een opdrachtgevende rol vanuit de gemeente, waarna de bibliotheek daadwerkelijk invulling geeft aan het Taalhuis. Soms worden er welzijnsinstellingen in betrokken. De dienstverlening van een Taalhuis varieert en is afhankelijk van de gemeente waar deze zich bevindt. Het gaat in de regel altijd om een herkenbare, fysieke plek in een gemeente waar volwassenen terecht kunnen met vragen over het verbeteren van hun basisvaardigheden. Het Taalhuis is daarmee hét informatiepunt voor vragen over taal en alles wat daarmee samenhangt. Zo hebben medewerkers van het Taalhuis in beeld welk cursusaanbod er is op het gebied van basisvaardigheden, kunnen daar informatie over verstrekken en zorgen voor toeleiding. Daarnaast zetten veel Taalhuizen nadrukkelijk in op de werving en training van taalhuisvrijwilligers en taalmaatjes[5]. Een taalhuisvrijwilliger wordt actief binnen het Taalhuis, terwijl taalmaatjes gekoppeld worden aan inwoners die hun taal in de praktijk willen oefenen. De gemeenten Den Haag, Delft, Westland, Midden-Delfland en Rijswijk hebben intussen allen Taalhuizen en/of Taalinformatiepunten.

[5] Een taalmaatje is een vrijwilliger die activiteiten onderneemt met iemand die de Nederlandse taal beter wil leren, waarbij het belangrijkste doel is om Nederlandse taal te oefenen.

	Verstrekken informatie taalaanbod	Actief doorverwijzen naar taalaanbieders	Opleiden en matchen taalmaatjes	Begeleiden taalmaatjes
Den Haag	+	+	+	+
Delft	+	+	+	+
Westland	+	+	+	+
Rijswijk	+	+	*	*
Midden-Delfland	+	+		

*In Rijswijk worden de taalhuisvrijwilligers op- en begeleid door het Taalhuis en St. Welzijn Rijswijk voert de op- en begeleiding en matching van de taalmaatjes uit.

3.2.2 Stichting Lezen&Schrijven

De gemeenten in Haaglanden hebben de afgelopen jaren in meer of mindere mate gebruik gemaakt van het aanbod en de expertise van de Stichting Lezen en Schrijven. De Stichting Lezen en Schrijven opereert landelijk en adviseert en ondersteunt gemeenten in de verschillende arbeidsmarktregio's. Zij brengt hierbij verschillende instrumenten onder de aandacht bij gemeenten, die ingezet kunnen worden binnen de aanpak van laaggeletterdheid. Het gaat afwisselend om instrumenten die zij zelf ontwikkeld hebben en bewezen instrumenten van partners.

De Haaglandse gemeenten willen de komende jaren blijven samenwerken met de Stichting Lezen en Schrijven. Hierbij is afgesproken om gezamenlijk een beroep te doen op:

1. de advies- en ondersteuningsfunctie van de Stichting Lezen en Schrijven bij het ontwikkelen van beleid, waarbij in ieder geval aandacht is voor:
    - Het verhogen van het bereik van met name Nederlandstalige laaggeletterden: Advies en begeleiding bij het opzetten van communicatie strategieën en het gebruik van de Toolkit 'Ik wil leren' in samenwerking met 'Doe Weer Mee!' en de Taalhuizen in Haaglanden;

2. de faciliterende rol van de Stichting Lezen en Schrijven ten aanzien van kennisdeling en het aanjagen van innovatie door in ieder geval in zetten op:
    - het delen van goede voorbeelden en innovatieve ontwikkelingen;
    - het organiseren van actieve kennisuitwisseling tussen regionale en lokale partners (voorlichting en kennisbijeenkomsten);
    - advies en begeleiding van pilots voor het oplossen van dilemma's en knelpunten in de aanpak (procesbegeleiding, organiseren van *change-labs* en werkateliers).

Naast bovenstaande inzet van de Stichting Lezen en Schrijven kunnen gemeenten afzonderlijk lokale afspraken maken, waarbij de lokale behoeften leidend zijn.

3.2.3 'Doe Weer Mee!'

De wervingscampagne 'Doe Weer Mee!' heeft een regionaal karakter en de gemeenten van de arbeidsmarktregio Haaglanden leveren ieder een bijdrage aan deze campagne. 'Doe Weer Mee!'

richt zich op meerdere (WEB-)doelgroepen en spant zich in het bijzonder in om laaggeletterden te bereiken die Nederlands als moedertaal hebben. Deze doelgroep is vaak moeilijk te motiveren deel te nemen aan een lees-, schrijf- of rekencursus. Gevoelens van schaamte spelen hierbij een grote rol. 'Doe Weer Mee!' wil dit bereiken door vooral gebruik te maken van de taalambassadeurs die door het vertellen van hun eigen verhaal, mensen kunnen overtuigen van het nut ook een cursus te gaan volgen. 'Doe Weer Mee!' is aanwezig bij diverse manifestaties in de regio en verspreidt informatie via bijvoorbeeld scholen, CJG's en huisartsenposten.

3.2.4 Lokale partners

De gemeenten in Haaglanden werken samen met zowel regionale als lokale partners waar het gaat om taalaanbod. De samenwerking met lokale partners is vaak heel specifiek en lokaal gericht. Hierbij gaat het vaak om bibliotheken, welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en migrantenorganisaties. In de bijlage staat een overzicht opgenomen van taalpartners per gemeente.

3.3 Overlegstructuren

De samenwerking tussen gemeenten en taalaanbieders in de regio Haaglanden komt verder tot uitdrukking in de wijze waarop de overlegstructuren georganiseerd zijn, namelijk via:

3.3.1 Regionaal Haaglandenoverleg

De verschillende gemeenten treden periodiek in overleg met ROC Mondriaan als taalaanbieder en het uitvoeringsteam van de wervingscampagne 'Doe Weer Mee!' om de voortgang op de taaltrajecten en de werving van deelnemers te monitoren. Indien nodig kan bijsturing plaatsvinden op het niveau van werkafspraken, die aangescherpt of bijgesteld moeten worden, of kan worden geschoven in het aanbod als gevolg van een veranderende behoefte.

3.3.2 Subregionaal overleg per leslocatie

Het WEB-aanbod wordt in Haaglanden per leslocatie georganiseerd. Hier liggen praktische redenen, geografie en schaal aan ten grondslag. Zo zijn er leslocaties in Den Haag, Delft en Westland. De gemeenten Den Haag en Westland voeren eigenstandig overleg over de monitoring, sturing en resultaten van het taalaanbod, terwijl Delft, Rijswijk, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp[6] hiervoor gezamenlijk bij elkaar komen.

3.3.3 Lokale taalketenoverleggen

Gemeenten en haar partners investeren nadrukkelijk in actieve samenwerkingsverbanden. In de praktijk worden de samenwerkingsverbanden vaak taalketens genoemd. De samenwerking kent meerdere dimensies, waarbij we in ieder geval onderscheid maken tussen strategische samenwerking en samenwerking die concreet gericht is op het bereik en toeleiding van laaggeletterden. In Den Haag, Delft, Westland en Rijswijk komen taalpartners periodiek samen in taalketenoverleggen om actuele onderwerpen te bespreken en gezamenlijke acties te formuleren.

6 Pijnacker-Nootdorp maakt onderdeel van een andere arbeidsmarktregio, maar dit laat onverlet dat zij gebruik kunnen maken van hetzelfde aanbod als, in dit geval, de gemeenten Delft, Rijswijk en Midden Delfland. Hiervan is sprake, zowel historisch gezien als op dit moment.

4. Het regionale programma Laaggeletterdheid 2021-2024

4.1 Ambitie

De gemeenten in Haaglanden stellen dat basisvaardigheden een middel zijn om inwoners naar vermogen mee te laten doen in de samenleving waarbij zij zo goed mogelijk kunnen wonen, werken en leven binnen Haaglanden. Inwoners gaan hierbij op een goede manier om met geld, gezondheid, opvoeding, werk en vrije tijd. Met deze hoofdambitie zetten we er op in dat inwoners in Haaglanden:

- mee kunnen doen met activiteiten in hun omgeving;
- communicatie vanuit de gemeente en andere overheden begrijpen;
- zich onderdeel voelen van de samenleving;
- weten hoe ze er een gezonde levensstijl op kunnen nahouden en wat te doen bij ziekte;
- de tijd en ruimte hebben om hun kinderen goed op te voeden;
- verstandige keuzes kunnen maken als het om geld gaat;
- weten wanneer het goed is om hulp te vragen en waar ze terecht kunnen met hun vragen over geld, gezondheid, opvoeding, werk en vrije tijd;
- mee kunnen komen met technologische ontwikkelingen;
- op een goede en veilige manier hun werk kunnen uitvoeren.

Door invulling te geven aan bovenstaande ambitie versterken we niet alleen de zelfredzaamheid van inwoners, maar dringen we ook maatschappelijke kosten terug die we als samenleving maken als gevolg van gezondheidsproblemen, schulden, werkloosheid en beperkte basisvaardigheden. We maken de voordelen van basisvaardigheden inzichtelijk voor potentiële deelnemers aan trajecten basisvaardigheden, zonder daarbij de nadruk te leggen op het traject zelf. Verbeteren van basisvaardigheden kan een middel zijn om inwoners in hun kracht te zetten, hun zelfvertrouwen te vergroten, assertiever te laten zijn waardoor zij beter voor zichzelf kunnen opkomen, maar ook tijdig om hulp kunnen vragen. Het ontwikkelen van digitale vaardigheden en het volgen van digitaal onderwijs waren voor het uitbreken van corona al belangrijk, maar de lockdowns onderstrepen dat nog eens extra. Nu inwoners thuis zitten, worden zij nog afhankelijker van digitale communicatiemiddelen. Door in te zetten op digitale vaardigden stellen we inwoners niet alleen in staat onderwijs te volgen, maar kunnen zij vanuit huis ook beter communiceren met werkgevers, collega's, overheidsinstanties, vrienden en familie.

We zoeken naar mogelijkheden om het aanbod in de samenleving zelf te organiseren, zoals bij scholen en werkgevers. Niet het aanbod, maar de inwoner en zijn behoefte staat centraal. We stimuleren het aanbod op lokale leslocaties ofwel vindplaatsen opdat een nieuwe of niet mobiele doelgroep eerder een cursus gaat volgen. Dit maakt het mogelijk om een contextrijk programma te organiseren dat aansluit bij de leervragen, zodat de leerstof direct toepasbaar wordt. Het lokaal georganiseerde taalaanbod kan tevens een opmaat zijn naar opleidingen gericht op integrale niveauverhoging of een vervolgopleiding op de centrale locaties.

Het verbeteren van basisvaardigheden vraagt om maatwerk. Elke inwoner heeft een eigen behoefte en een eigen ontwikkelperspectief. In veel gevallen laat de behoefte en het ontwikkelperspectief zich helemaal niet vertalen naar 'Leer lezen en schrijven' of 'Ga aan de slag met een oplossing voor je complexe problematiek op het gebied van gezondheid, financiën, werk en opvoeding'. Voor een groot deel van de inwoners geldt namelijk dat de problemen helemaal niet zo groot zijn[7]. Deze inwoners hebben op sommige onderdelen wel basisvaardigheden, maar missen op andere onderdelen net dat niveau om praktische handelingen te verrichten zoals het invullen van formulieren, te communiceren via social media en internet of het aanmelden voor cursussen en opleidingen. We benaderen deze groep vanuit de leervraag die zij hebben, waarbij het in de basis uiteindelijk niet gaat om taalverwerving of verwerving van andere basisvaardigheden op zichzelf, maar juist om hetgeen zij kunnen nadat er taalverwerving heeft plaatsgevonden. Daarom construeren we het aanbod op vorm en inhoud om de leervraag en leerdoelen heen. Hierbij stemmen we af met met organisaties binnen de taalketens over een aanbod dat past bij de vraag van de inwoner.

4.2 Doelgroepen

4.2.1 Over welke doelgroep hebben we het?

Er worden verschillende definities gebruikt voor laaggeletterdheid en verschillende manieren om het niveau van taalbeheersing uit te drukken. In Haaglanden gaan we uit van het Raamwerk NT2 (A1, A2, B1, B2, C1 en C2). Voor Nederlandstaligen gebruiken we de standaarden en eindtermen VE (Instroom, 1F, 2F). In regionaal verband hanteren we de definitie dat iedereen die onder het niveau B1/2F opereert, laaggeletterd is. We sluiten hiermee aan bij de definities en omschrijvingen, zoals deze ook worden gehanteerd door de Stichting Lezen en Schrijven. Het taalniveau zegt iets over hoe goed je kunt lezen en schrijven. Een kind dat van de basisschool afkomt zit op taalniveau 1F. Iemand van 15 jaar of ouder die op of onder taalniveau 2F zit, noemen we laaggeletterd. Je hebt taalniveau 2F of hoger nodig om zelfstandig mee te doen in onze samenleving. Een kind dat vmbo of mbo-niveau 2 of 3 afrondt, zit meestal op taalniveau 2F. Komt iemand uit het buitenland? Dan meten we het taalniveau anders. Het taalniveau is dan A1, A2, B1, B2, C1 of C2. Daarbij is A1 het laagst en C2 het hoogst. We noemen iemand uit het buitenland laaggeletterd als het Nederlandse taalniveau onder B1 ligt.

Bij de geformuleerde definitie tekenen we aan dat een deel van de vluchtelingen en andere immigranten strikt genomen niet laaggeletterd is. Zij beheersen de Nederlandse taal nog niet, omdat zij daar eenvoudigweg de tijd nog niet voor hebben gehad. De uitgangssituatie van deze groep is, rekeninghoudend met het leervermogen, anders dan bij personen van wie de moedertaal Nederlands is. Desondanks valt deze groep van vluchtelingen en immigranten onder de reikwijdte van dit regionale programma.

De schatting is dat ongeveer 1,33 miljoen Nederlanders in de leeftijdscategorie 16 tot 65 jaar tot de doelgroep van de WEB behoren. Van deze 1,33 miljoen heeft 1,06 miljoen ook moeite met

[7]Marian Janssen-de Goede: *De doelgroep in beeld. Werving van Nederlandssprekende laaggeletterde volwassenen.* Onderdeel van artikelenserie *Leren in de educatie, Lesgeven, begeleiden en faciliteren*. Onder (eind)redactie van E. Bohnenn, I. Den Hollander, R. Thijssen en B. Vaske. Den Haag: Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl, 2019. Zie ook: https://oefenen.nl/wp-content/uploads/2019/08/artikel-3-de-doelgroep-in-beeld.pdf

rekenen. Daarnaast hebben we nog een groep van 0,44 miljoen die alleen moeite heeft met rekenen. De kans dat een laaggeletterde onvoldoende digitale vaardigheden heeft, is ongeveer 3 keer zo groot als bij een niet laaggeletterde. Zo zijn er 300.000 mensen die nooit een computer gebruiken[8]. Het landelijk percentage laaggeletterdheid ligt gemiddeld op 12%[9]. Meer specifiek voor Haaglanden geldt dat het percentage laaggeletterdheid op 18% ligt. Een onderzoek van CINOP in 2017 heeft uitgewezen dat de percentage laaggeletterdheid in Den Haag op 24% ligt.

Waar er overeenkomsten kunnen zijn in de mate van taalvaardigheid zijn er grote verschillen waar het gaat om sociaal-maatschappelijke achtergrond, gezinssituatie en daginvulling. Dit staat nog los van de verschillen in leerbaarheid, motivatie en vindbaarheid.

4.2.2 Wat zijn de aandachtsgroepen?

Bijstandsgerechtigden

De redenen dat inwoners een beroep moeten doen op een bijstandsuitkering lopen uiteen. Het kan zijn dat er passende vacatures ontbreken of dat iemand te maken heeft met belemmerende sociaal-medische omstandigheden, maar de oorzaak kan ook gelegen zitten in een beperkte taalbeheersing. Eén van de belangrijkste werknemersvaardigheden is de beheersing van de Nederlandse taal in woord en geschrift. Als de, met name mondelinge, taalbeheersing onvoldoende is, is de kans op een bijstandsuitkering bijna drie keer zo hoog als bij iemand die de Nederlandse taal voldoende beheerst.

Ouders van (jonge) kinderen

Als ouders minder taalvaardig zijn, is de kans groter dat kinderen een taalachterstand hebben of oplopen. Daarnaast kan de ouder, door de eigen beperkte taalvaardigheid, een minder grote rol vervullen in de algehele ontwikkeling van een kind. Of het nu gaat om samen huiswerk maken, gezamenlijk een boek lezen, leuke dingen ondernemen of contacten met instellingen en instanties. Bijkomend probleem is dat deze ouders vaak onvoldoende tijd hebben of ervaren om zichzelf te ontwikkelen naast de tijd die de opvoeding van de kinderen in beslag neemt. Mede omdat bij hen relatief vaak sprake is van multi-problematiek.

Werkenden

Hoewel laaggeletterdheid deelname in de maatschappij vaak in de weg staat, hebben de meeste laaggeletterden gewoon betaald werk. Hierbij gaat het om ongeveer 740.000 mensen. Het is moeilijk hen te vinden en/of te herkennen, omdat ze op het oog gewoon functioneren. En nog moeilijker om hen te overtuigen van het nut van een cursus, omdat ze het zelf lang niet altijd ervaren als een probleem. Dat neemt niet weg dat we ook aandacht voor deze groep willen hebben, omdat zij, in veel gevallen, een meer kwetsbare positie hebben op de arbeidsmarkt en

8 Baay, P., Buisman, M., & Houtkoop W. (2015). *Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld?: Vaardigheden van burgers en aanpassingen voor overheden*: ecbo en Buisman, M., Allen, J., Fouarge, D., Houtkoop, W., & Van der Velden, R. (2013), *PIAAC: Kernvaardigheden voor werk en leven: Resultaten van de Nederlandse survey 2012.* Den Bosch: ecbo.
9 Zie ook: www.geletterdheidinzicht.nl.

net als veel laaggeletterden kwetsbaarder zijn ten aanzien van geld, gezondheid, opvoeding en vrije tijd.

NT1

Meer dan de helft van de laaggeletterden in Nederland is Nederlandstalig, heeft in Nederland (basis)onderwijs gevolgd en heeft in meer of mindere mate moeite met lezen, schrijven en andere basisvaardigheden. Deze groep schaamt zich vaak voor de beperkte lees- en schrijfvaardigheden en doet er vaak van alles aan om dit verborgen te houden.

De doelgroep NT1 vraagt daarom een andere aanpak en benadering dan bijvoorbeeld NT2'ers. Niet alleen bij werving en activering, maar ook in de methodisch-didactische aanpak van het leerproces, waarbij het – vaak traumatische – schoolverleden, de schaamte en weinig realistische ideeën over leren lezen en schrijven een rol spelen[10].

EU-arbeidsmigranten

De regio Haaglanden kent al vele jaren een instroom van EU-arbeidsmigranten. Hoewel er een hoog verloop is bij arbeidsmigranten, wordt ook steeds duidelijker dat veel arbeidsmigranten hier blijven voor langere tijd. Dit maakt het belang van de beheersing van de Nederlandse taal groter, omdat zij, en mogelijk hun kinderen, daarmee ook echt onderdeel worden van de Nederlandse samenleving. Om hen te laten meedoen in de Nederlandse samenleving is het van belang dat zij Nederlands gaan beheersen. Bovendien is het van belang op de werkvloer. Zo is een toenemend aantal arbeidsmigranten werkzaam in branches waar veiligheid van groot belang is. Het is dan cruciaal dat zij in staat zijn veiligheidsinstructies, gesproken of schriftelijk, op te volgen.

Kwetsbare doelgroepen

Bij kwetsbare doelgroepen gaat het om groepen die minder zelfredzaam zijn. Dit kan verschillende oorzaken hebben, zoals het hebben van schulden, verslavingsproblemen, problemen in de relationele sfeer met partner of gezin, een licht verstandelijke beperking of een probleem op een ander leefdomein of multiproblematiek. Een tekort aan basisvaardigheden helpt niet bij het overwinnen van problemen. Onderzoek wijst uit de mensen met verminderde zelfredzaamheid onevenredig vaak minder taalvaardig zijn.

De hiervoor genoemde aandachtsgroepen zijn niet gerangschikt op basis van prioriteit en sluiten anderen niet uit van deelname. De aandachtsgroepen zijn onderscheiden om maatwerk te kunnen leveren in het taalaanbod.

4.3 Doelstellingen vanuit het bestuursakkoord

We zetten in ieder geval in op de doelstellingen, zoals die voortgekomen zijn uit de, onder 2.1 genoemde, landelijke bestuursafspraken van 2019, namelijk:

1. Meer mensen bereiken met een aanbod op maat
2. Weten wat werkt: investeren in kwaliteit.
3. Samen aan de slag onder regie van gemeenten.

10 Zie ook: https://www.lezenenschrijven.nl/sites/default/files/2020-09/Het_recht_op_leren_-_ook_voor_NT1-ers.pdf

Hoewel de bestuursafspraken zijn opgezegd, zijn er wel landelijke ontwikkelingen op het gebied van kwaliteit en monitoring die we volgen. De bestuursafspraken sluiten ook bij de visie en doelstellingen die de gemeenten in Haaglanden hebben en de wijze waarop zij uitvoering geven aan de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). We nemen de drie doelstellingen uit het opgezegde bestuursakkoord dan ook als uitgangspunt voor het formuleren van regionale doelen, waarbij we wel nadrukkelijk regionale accenten leggen. We hebben de doelstellingen uitgewerkt in de volgende paragrafen.

4.4 Meer mensen bereiken met een aanbod op maat

4.4.1 'Doe Weer Mee!'

De gemeenten in Haaglanden hebben de afgelopen jaren veel laaggeletterden weten te bereiken via de regionale wervingscampagne 'Doe Weer Mee!'. De wervingscampagne was en is hard nodig, omdat een deel van de laaggeletterden moeilijk te bereiken is. In de regel zijn volwassenen met Nederlands als moedertaal (NT1'ers) met een beperkte taalvaardigheid moeilijker te bereiken. Dit kan samenhangen met schaamte, maar ook met de benadering. Veelal hebben deze mensen hun leven zo ingericht dat zij 'ermee kunnen leven'. Onder hen zijn veel werkenden. Om onder meer deze doelgroep te bereiken en voor te lichten, organiseren de gemeenten in Haaglanden al enkele jaren de regionale wervingscampagne 'Doe Weer Mee!' Haaglanden.

'Doe Weer Mee!' is er op gericht om inwoners zelfredzamer te maken. Het is niet zo zeer het taaltraject zelf dat 'Doe Weer Mee!' onder de aandacht brengt bij inwoners met een lage taalvaardigheid, maar het perspectief waarin zij zelfstandig en actief kunnen meedoen in de samenleving. Daarnaast zet 'Doe Weer Mee!' gericht en actief in op de werving rondom vindplaatsen[11], waarbij toeleiders (mensen uit de omgeving van de laaggeletterde) en werkgevers gemobiliseerd worden om laaggeletterden te stimuleren een taalcursus te volgen.

Hierbij is de inzet van taalambassadeurs (laaggeletterden die een taalcursus zijn gaan volgen) cruciaal gebleken. Zij zijn ervaringsdeskundigen en vervullen een voorbeeldfunctie. Daardoor kunnen zij aan toeleiders en werkgevers goed uitleggen wat het betekent om laaggeletterd te zijn. 'Doe Weer Mee!' werkt ook samen met Taalhuizen en de Stichting Lezen en Schrijven. Door regionale samenwerking met alle gemeenten in Haaglanden bundelen we onze kracht en zijn we in staat om meer laaggeletterden te bereiken en richting een traject basisvaardigheden te begeleiden.

4.4.2 'Doe Weer Mee!': Doorontwikkeling

Hoewel er goede resultaten zijn geboekt met 'Doe Weer Mee!' is er nog steeds meer bereik mogelijk. Nog steeds signaleren gemeenten minder taalvaardige inwoners in hun dienstverlening. Het kan gaan om bijstandsgerechtigden waarbij een beperkte taalvaardigheid een terugkeer naar de arbeidsmarkt in de weg staat, om WMO cliënten waar beperkte taalvaardigheid

11 Denk bij vindplaatsen bijvoorbeeld aan bedrijven, leerwerkloketten, UWV, Wijkservicepunten, maatschappelijke opvang, CJG's, Gezondheidscentra, Huisartsenpraktijken, Ziekenhuizen, Welzijnsorganisaties, Sociale Werkvoorzieningen, zelforganisaties, Taalhuizen, Scholen, Voedselbanken, maar ook aan markten, beurzen, festivals, braderieën en dergelijke.

zelfredzaamheid in de weg staat, maar bijvoorbeeld ook om inwoners die een uitweg proberen te vinden uit schuldenproblematiek.

We zien de afgelopen jaren steeds meer een verschuiving van NT1 naar NT2. Dit komt niet doordat het aantal laaggeletterden onder de NT1 doelgroep terugloopt, maar vooral doordat zij een stuk moeilijker te bereiken zijn. De komende jaren zetten we in op innovatie ten aanzien van de werving van de NT1 doelgroep.

Het convenant dat ten grondslag ligt aan 'Doe Weer Mee!' liep in 2020 af. De gemeenten in Haaglanden hebben de intentie om de wervingscampagne te continueren en door te ontwikkelen. Binnen de doorontwikkeling zetten we in op:

- Nieuwe manieren om met name NT1-deelnemers te bereiken. De urgentie hiervoor is door corona nog meer ontstaan.
- Het werven en inzetten van taalambassadeurs die zelf een verleden als laaggeletterde hebben.
- Meer aandacht voor rekenvaardigheden en digivaardigheden, waarbij het doel tweeledig is. Inwoners te stimuleren de reken- en digivaardigheden te verbeteren met praktische toepassingsvormen (bijvoorbeeld mailen en internetgebruik), maar ook om meer laaggeletterden te vinden en te activeren (met name NT1).
- Het in kaart brengen van nieuwe vindplaatsen die zo dicht mogelijk bij de doelgroep liggen, waarbij we in ieder geval denken aan plekken waar partijen zorg verlenen (huisartsen, WMO zorgaanbieders, enzovoort), waar ondersteuning is georganiseerd voor inwoners met financiële problemen, kinderopvanginstellingen, werkgevers en (basis)onderwijsinstellingen.
- Het maken van afspraken met werkgeversservicepunten en ondernemersverenigingen om werkgevers gericht te benaderen om laaggeletterde werknemers te vinden en door te leiden naar taalaanbod of andere cursussen die gericht zijn op het verbeteren van basisvaardigheden.
- Meer focus door wervingsactiviteiten te clusteren op basis van de aandachtsgroepen die we onderscheiden hebben in dit regionale programma. Het gaat hierbij niet alleen om het bereiken van inwoners die nog moeten leren lezen en schrijven of inwoners met diverse complexe problemen, maar ook om hen die een meer bescheiden leervraag hebben. We vermijden stigmatisering en problematisering door te differentiëren in de werving. In sommige gevallen kan de oproep zijn "Wilt u leren lezen en schrijven", maar in andere gevallen kan het gaan om een oproep "Wilt u leren omgaan met sociale media". Hierbij houden we er rekening mee dat potentiële deelnemers worden tegengehouden door schaamte en een problematisch schoolverleden.
- We zoeken verdere samenwerking met het digi-spreekuur, het Informatiepunt Digitale Overheid en de provinciale agenda op dit onderwerp. Iedereen moet toegang hebben tot de dienstverlening van de overheid. Ook als je geen internet hebt of niet digitaal vaardig bent. Het digi-aanbod is er voor iedereen, ook voor mensen die het (soms) lastig vinden om met computers en apps te werken. Hierbij verkennen we ook de mogelijkheden voor de inzet van de digi- telefoonlijn.

- De ontwikkeling van de communicatielijn 'Ik wil leren', waarbij 'Doe Weer Mee!', de stichting Lezen & Schrijven en de partners in de lokale taalnetwerken de handen in ineen slaan. De communicatielijn is er op gericht om communicatiemateriaal nog meer toegankelijk en herkenbaar te maken voor de doelgroepen. Hierbij kan gedacht worden aan (digitale) posters, folders, formulieren en (online) advertenties.
- We zetten er op in om:
    - Experts, zowel professionals als vrijwilligers, nog beter te leren laaggeletterden te herkennen en door te verwijzen.
    - Werkgevers bewuster te maken van laaggeletterde werknemers en hier actie op te laten ondernemen.
    - De overheidscommunicatie verder te verbeteren, waarbij 'Doe Weer Mee!' kan ondersteunen bij het begrijpelijk maken van teksten.
    - Naar aanleiding van corona meer gebruik te maken van digitale toepassingen.

4.5 Weten wat werkt: investeren in kwaliteit

Om te weten wat werkt en te kunnen investeren in kwaliteit monitoren, evalueren en sturen we op:

a. Verhogen van het bereik
b. Deelname trajecten
c. Maatschappelijke impact: Verbetering van vaardigheden en zelfredzaamheid

De monitoring en sturing op bovengenoemde onderdelen vond de afgelopen jaren al plaats. We gaan die monitoring en sturing de komende jaren intensiveren en gerichter inzetten. Dit doen we door aan te sluiten op de landelijke monitoring en de maatschappelijke impactmetingen die de afgelopen jaren zijn gedaan in Den Haag te verbreden naar de regio Haaglanden. Er zit een volgtijdelijkheid in het bevorderen van basisvaardigheden bij inwoners. Allereerst dienen we inwoners te bereiken om ze te verleiden, te stimuleren en te overtuigen. De gemeenten in Haaglanden hebben hierbij de overtuiging dat hierbij niet de taalcursus op zichzelf te veel benadrukt moet worden, maar de positieve sociaal-maatschappelijke effecten die het bevorderen van taalvaardigheid heeft. Taal geldt als middel en niet als doel.

4.5.1 Verhogen van het bereik

Inwoners in Haaglanden worden op verschillende manieren bereikt door de gemeenten en haar partners. Zij kunnen bijvoorbeeld worden doorverwezen naar taaltrajecten via taalhuizen, werkgeversservicepunten, loketten bij de gemeente en samenwerkende (taal)partners. Veelal is dit lokaal georganiseerd. Regionaal gezien is de wervingscampagne 'Doe Weer Mee!' het belangrijkste instrument. Alle partijen streven gezamenlijk naar een zo hoog mogelijk bereik, waarbij er voor de eerder genoemde doelgroepen altijd trajecten beschikbaar moeten zijn om te voorkomen dat zij op een wachtlijst komen. We meten de resultaten enerzijds door de wervingsactiviteiten en vindplaatsen van 'Doe Weer Mee!' bij te houden en deze anderzijds te koppelen aan resultaten in termen van het aantal inwoners dat via deze weg wordt doorgeleid naar een taalcursus.

4.5.2 Deelname trajecten

Op landelijk niveau wordt er in 2021 een pilot uitgevoerd rondom het monitoren van deelnamegegevens aan WEB-trajecten. Het rijk, de VNG en gemeenten onderzoeken welke gegevens vastgelegd dienen te worden en op welke manier deze ontsloten kunnen worden. Na de pilot zal verdere uitrol plaatsvinden.

Gemeenten in Haaglanden gaan in navolging van het landelijke beleid de volgende gegevens bijhouden in de periode 2021 – 2024:

1. Aantal deelnemers(per gemeente, uitgesplitst naar geslacht en leeftijd) aan een WEB-traject.
2. NT1 of NT2.
3. Type traject.

De samenwerkende gemeenten onderzoeken in 2021 hoe deze gegevens regionaal verzameld, verwerkt en ontsloten kunnen worden. Het gaat om gegevens die niet op persoonsniveau herleidbaar zijn, maar op geaggregeerd niveau worden aangeleverd (via de gemeente of aanbieder). Het betreft een traject waarbij we veel zorgvuldigheid zullen moeten betrachten, aangezien het gaat om het verwerken van persoonsgegevens.

4.5.3 Maatschappelijke impact: Verbetering van zelfredzaamheid

Uiteindelijk gaat het bij het verwerven van taal- en rekenvaardigheden, alsmede digitale vaardigheden, om de impact die het heeft op het dagelijks leven. Het beschikken over deze vaardigheden draagt bij aan mogelijkheden om te kunnen meedoen in de maatschappij en draagt bij aan de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, zelfredzaamheid en sociale inclusie. Er is een relatie te leggen tussen geletterdheid en psychische gezondheid, fysieke gezondheid, financiële vaardigheden, opvoeding & ouderbetrokkenheid, contactvaardigheden, zelfsturing, arbeidsvaardigheden, betaalde banen en startkwalificatie.

De gemeente Den Haag heeft in 2019 al besloten om op kleinere schaal te monitoren wat het maatschappelijke effect is van taalcursussen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de monitor Volwasseneneducatie. Deze monitor wordt op steeds meer plekken in het land met succes

gebruikt. Zo is, op basis van een wetenschappelijke steekproef, in Den Haag gebleken dat 66% van de deelnemers aan taaltrajecten na twaalf weken een betere taalbeheersing heeft. Tevens krijgt deze groep een betere positie in de maatschappij en arbeidsmarkt, omdat de zelfredzaamheid toeneemt.

De maatschappelijke impact en zelfredzaamheid wordt gemeten aan de hand van indicatoren, waarbij in ieder geval de volgende zes – landelijk vastgestelde – indicatoren gemeten worden, namelijk:

1. Taal.
2. Digitale vaardigheden.
3. Mate van assertiviteit.
4. Ontmoeten & Ondernemen.
5. Natuur- en Sport.
6. Arbeidsmarktpositie.

De gemeenten in Haaglanden bereiden de monitor Volwasseneneducatie voor in de eerste helft van 2021, waarna implementatie volgt in de tweede helft van 2021. De huidige planning, ook afhankelijk van het verloop van de corona-crisis, is om in de periode 2021-2024 te monitoren welke maatschappelijke impact de taaltrajecten hebben. De evaluatie van de monitor maakt onderdeel uit van dit regionale programma. Daarnaast verkennen we of we de bovengenoemde zes indicatoren verder willen aanvullen. Daarbij is het van belang om een goede selectie te maken, die aansluit op wat we daadwerkelijk willen weten en meten. We houden oog voor de praktische uitvoerbaarheid van metingen. Aanvullend op bovenstaande zes indicatoren kunnen één of meer van de volgende indicatoren worden meegenomen in de monitor:

7. Wijk- en verenigingsleven.
8. Doorstroom vervolgonderwijs.
9. Psychische gezondheid.
10. Fysieke gezondheid.
11. Financiële vaardigheden.
12. Opvoeding & Ouderbetrokkenheid.
13. Contactvaardigheden.
14. Zelfsturing.
15. Arbeids- en opvoedingsvaardigheden.

4.6 Samen aan de slag onder regie van gemeenten

Gemeenten in Haaglanden organiseren in de periode 2021-2024 zowel op regionaal als lokaal niveau een divers aanbod van taal- en rekencursussen, trainingen digitale vaardigheden en ondersteuning door taalvrijwilligers.

4.6.1 Samenwerking op regionaal niveau

Regionaal werken de gemeenten nauw samen met ROC Mondriaan. Door middelen niet te versnipperen is het mogelijk om met grotere groepen te werken, professionele inzet van docenten te borgen en te differentiëren in het aanbod. Binnen de samenwerking is er

voortdurend sprake van monitoring, vinden er geregeld evaluatiemomenten plaats en sturen gemeenten voortdurend bij. De komende jaren zetten we in op:

- Monitoring en impactmeting.
- Meer lokaal cursusaanbod dat plaatsvindt in de samenleving zelf (bijvoorbeeld scholen en werkgevers) als centraal aanbod niet aansluit of als er een opstap gewenst is naar aanbod dat centraal wordt georganiseerd.
- Meer taalervaringsstages.
- Inzet op (werving van) eerder genoemde doelgroepen, met name specifieke aandacht voor de NT1-doelgroep.
- Co-creaties van taalaanbod met werkgevers en stimuleren van trajecten taal op de werkvloer.
- We zetten meer in op digitale vaardigheden door het aanbod integraal onderdeel uit te laten maken van alle taaltrajecten.
- We werken toe naar een integrale aanpak, waarbij er niet alleen doorgeleid wordt naar taalaanbod, maar ook naar activiteiten die gericht zijn op het verbeteren van de zelfredzaamheid ten aanzien van bijvoorbeeld gezondheid, opvoeding, werk en financiën. Tijdens integrale gespreksvoering staat de leervraag van de inwoner centraal, waarbij gedifferentieerd kan worden in het aanbod van taalverhoging tot het volgen van een cursussen in het gebruik van social media, leren e-mailen, werkbriefjes invullen en het voeren van gesprekken met een leidinggevende of leerkrachten van kinderen.

Onder hoofdstuk 4.5 hebben we reeds aangegeven op welke wijze we de systemen ontwikkelen om tot monitoring en sturing te komen op de deelname aan de trajecten en de impact die de trajecten hebben. We geven bovengenoemde activiteiten een plaats in de systeemontwikkeling, waarbij we ons realiseren dat het proces wat langere tijd in beslag zal nemen waarin we steeds nieuwe mijlpalen bereiken. De voortgang is mede afhankelijk van landelijke en corona-ontwikkelingen, waarbij de volgorde is dat de systeemontwikkeling wordt afgerond, er op basis van prestatie-indicatoren nulmetingen worden verricht en er uiteindelijk SMART doelstellingen worden geformuleerd. De lokale besturen zullen bij nieuwe ontwikkelingen of het bereiken van mijlpalen geïnformeerd worden.

4.6.2 Kennisdeling op regionaal niveau

De meeste gemeenten in Haaglanden hebben op lokaal niveau veel kennis en ervaring opgedaan met verschillende activiteiten om laaggeletterdheid te verminderen. Gemeenten kunnen nog steeds veel van elkaar leren en daarom organiseren we in de periode 2021 - 2024:

- Een kennisdelingssessie tussen de verschillende taalhuizen in de regio. We hebben vier verschillende taalhuizen binnen de arbeidsmarktregio Haaglanden. Hoewel er overeenkomsten bestaan tussen de taalhuizen, zijn we er van overtuigd dat de taalhuizen veel van elkaar kunnen leren. De ondersteuningsorganisatie Probiblio heeft hier een start mee gemaakt. Hier willen we graag op voortborduren.

- Op beleidsniveau delen we kennis en ervaring waar het gaat om de Wet taaleis en de invoering van de nieuwe wet Inburgering. Waar mogelijk stemmen we (uitvoerings)beleid op elkaar af.
- Een congres of andersoortig evenement waarbij we alle lokale taalketenoverleggen bij elkaar brengen en taalpartners kennis en ervaring laten uitwisselen over de meest relevante thema's. Hierbij kan het gaan om de taalprogramma's met lokale partners, zoals maatschappelijke (zelf)organisaties en welzijnsinstellingen, maar bijvoorbeeld ook om het trainen en koppelen van taalmaatjes en de duurzame inzet van taalvrijwilligers en taalmaatjes.
- Er vindt periodiek overleg tussen lokale taalpartners (b.v. taalscholen, migrantenorganisaties, gemeenten) via zogenaamde taalketenoverleggen.

5. Financiën

Voor het regionaal programma zijn drie budgetten van belang, namelijk:

1. WEB-middelen
2. Middelen voor 'Doe Weer Mee!'
3. Regiemiddelen laaggeletterdheid

5.1. WEB-middelen

De gemeenten in Haaglanden ontvangen in 2021 € 4.534.522 aan WEB budget. Dit betreft een specifieke uitkering aan de contactgemeente van de arbeidsmarktregio. De WEB-middelen variëren per jaar. De verdeling van het WEBbudget, vanuit centrumgemeente Den Haag, over de gemeenten in 2021 staat opgenomen in de onderstaande tabel, namelijk:

Beschikbare WEB-middelen 2021	
Den Haag	€ 3.549.767
Delft	€ 444.283
Rijswijk	€ 222.894
Midden-Delfland	€ 36.573
Westland	€ 281.005
Totaal	**€ 4.534.522**

5.2. Middelen voor 'Doe Weer Mee!'

De gemeenten in Haaglanden financieren 'Doe weer Mee!' gezamenlijk. De onderlinge verdeelsleutel is gebaseerd op de verdeling van het WEB-budget, maar de bijdrage wordt gefinancierd uit de eigen gemeentelijke middelen. Dit leidt in 2021 tot de volgende tabel:

Verdeelsleutel	Budget WEB 2021	Percentage per gemeente	Bijdrage 'Doe Weer Mee!'
Den Haag	€ 3.549.767	78,28%	€ 69.512,64
Delft	€ 444.283	9,80%	€ 8.702,40
Rijswijk	€ 222.894	4,92%	€ 4.368,96
Midden-Delfland	€ 36.573	0,80%	€ 710,40
Westland	€ 281.005	6,20%	€ 5.505,60
Totaal	€ 4.534.522	100%	€ 88.800,00

5.3. Regiemiddelen

Tenslotte ontvangt de arbeidsmarktregio Haaglanden een decentralisatie-uitkering van het rijk, die er op gericht is om laaggeletterdheid in de regio te verminderen. Het gaat om een bedrag dat jaarlijks kan afwijken van het onderstaande bedrag. Deze middelen laten we ten goede komen aan regionale activiteiten die dit regionaal programma ondersteunen. Jaarlijks maken de gemeenten in Haaglanden keuzes hierin, mede ingegeven door het beschikbare bedrag, en leggen zij prioriteiten in dat betreffende jaar vast. In 2021 bedragen de regiemiddelen € 249.000. In onderstaande tabel staat een bestedingsplan opgenomen voor 2021.

Begroting 2021	
Monitoring en impactmeting	€ 15.000
Digitale vaardigheden en digitalisering onderwijs	€ 70.000
Versterken taalvaardigheden op het werk	€ 70.000
Wervingsactiviteiten	€ 30.000
Co-financiering regionale ontwikkelingen	€ 64.000
Totaal	**€ 249.000**

De co-financiering van regionale ontwikkelingen kan betrekking hebben op kennisdeling en kennisontwikkeling tussen lokale taalketens, (versterking van de rol) van Taalhuizen, het stimuleren van projecten in het kader van Tel mee met Taal en ontwikkelen van nieuw of extra aanbod voor specifieke doelgroepen.

Bijlage: Taalpartners per gemeente

Taalketenpartners per gemeente				
Den Haag	**Delft**	**Westland**	**Rijswijk**	**Midden Delfland**
• Taal aan Zee • X-tra • Bibliotheek/Taalhuis • Taal in de Buurt • Samen Haags • Commerciële taalaanbieders • 't Gilde • Haagse Hogeschool • St. Vluchtelingen-werk Zuidwest Nederland • St. Yasmin • St. Lezen en Schrijven • Doe Weer Mee! • Taal+ school van ROC Mondriaan	• DOK • Delftse migrantenorganisaties • Delft voor Elkaar • Participe • Pact tegen de armoede • 't Gilde Samenspraak • Haagse Hogeschool • Doe Weer Mee! • Taal+ school van ROC Mondriaan	• Werkgroep Bestrijding Laaggeletterdheid • Patijnenburg Werkstroom • Vitis Welzijn • Bibliotheek, Taalhuis • Doe Weer Mee! • Vluchtelingenwerk Westland • Taal+ school van ROC Mondriaan	• Bibliotheek, Taalhuis • St. Rijswijkse Kinderopvang • St. Welzijn Rijswijk • Commerciële taalaanbieders • Sociaal Wijkteam • WSP • St. Lezen en Schrijven • Doe Weer Mee! • Taal+ school van ROC Mondriaan	• Taalhuis • Doe Weer Mee! • Taal+ school van ROC Mondriaan

Bijlage: Taalniveaus en begrippen

Taalniveaus zijn onderhevig aan naamsveranderingen. Er wordt meestal gebruik gemaakt van een Europese indeling voor volwassenen (A1, A2, B1 etc.) De commissie *Meyerink* heeft een niveau-indeling gemaakt op een F-schaal, waarbij het Nederlandse onderwijs het uitgangspunt is. Voor de verschillende niveaus in deze schaal zijn eindtermen geformuleerd op het terrein van lezen, schrijven, spreken, luisteren, rekenen en digitale vaardigheden.

Niveauvergelijking Referentiekader taal – Raamwerk Nederlands

Niveaus Referentie kader taal		1F	2F	3F	4F	
Niveaus Raamwerk Nederlands	A1	A2	B1	B2	C1	C2

De term **Laaggeletterd** wordt gebruikt voor personen met een taalbeheersing onder niveau 2F/A2. Voor goed functioneren op de arbeidsmarkt is niveau 2F/B1 vereist.

1F : Vergelijkbaar met eindniveau basisschool. Cursisten kunnen b.v.:

- een moeilijker formulier invullen
- e-mailen
- een werkverslag schrijven
- iets opzoeken op internet

2F: Vergelijkbaar met eindniveau vmbo en mbo 1,2 en 3. Cursisten kunnen b.v.:

- instromen op MBO niveau 4
- zakelijke brieven schrijven met behulp van standaardformuleringen
- duidelijke meningen en gevoelens beschrijven
- beschikken over een grotere woordenschat
- teksten nuanceren en begrijpen
- relaties in teksten benoemen

3F : Vergelijkbaar met eind MBO-4 en Havo

4F: vergelijkbaar met VWO-eindniveau

Opleidingen NT1 (Nederlands als eerste taal)

Autochtone inwoners spreken en verstaan het Nederlands wel, maar kunnen moeite hebben met lezen en schrijven. Dit levert problemen op bij het werk maar ook in de privésfeer. Cursussen Nederlands voor hen noemen we NT1. De cursussen NT1 zijn bedoeld om de taalvaardigheid van autochtone Nederlanders op een zodanig niveau te brengen dat de deelnemer een landelijke

eindtoets kan halen. Daaraast is er een groep inwoners die het kunnen meedoen in de samenleving als primair doel heeft.

Opleidingen NT2 (Nederlands als tweede taal)

Inwoners met een migratieachtergrond hebben vaker moeite met de beheersing van *alle* taalonderdelen. Niet alleen lezen en schrijven in het Nederlands is lastig, het is ook moeilijk om een gesprek te voeren of te begrijpen wat een ander zegt. Soms zijn deze inwoners ook onbekend met de Nederlandse gewoonten. Cursussen Nederlands voor hen noemen we NT2 Opleidingen. NT2 zijn bedoeld om de taalvaardigheid van anderstaligen te verbeteren en zijn gericht op analfabete, laagopgeleide en hoogopgeleide anderstaligen. Deelnemers kunnen op vijf niveaus aan de opleiding meedoen. Het is mogelijk om de NT2-opleiding af te sluiten met certificaten of een staatsexamen op de niveaus Alfa a, b en c en A1, A2, B1 en B2.

Formeel aanbod

Dit aanbod kenmerkt zich door regelgeving t.a.v. deskundigheid docenten, groepsgrootte, toetsen en het programma. De vorm is een vaste lesgroep. Dit aanbod past in de eisen die het ministerie van OCW stelt.

Non-formeel aanbod

Dit aanbod kenmerkt zich door het ontbreken van een diploma-erkenning en het ontbreken van een examenprotocol. Wel gelden er nog steeds kwaliteitseisen vanuit de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Vanuit de WEB gelden er minimale eisen aan de kwaliteit van docenten, cursusprogramma's, cursistenbegeleiding en groepsgroottes.

Informeel leren

Burgers maken geen gebruik van 'aanbod', maar zijn (al dan niet geholpen door iemand in het eigen netwerk) actief om de taal te leren, Hierbij maakt men gebruik van bijvoorbeeld het netwerk, beschikbare methodes, internet en televisie. Taalmaatjes, taalcafés, conversatiegroepen, leesgroepen, vrijwilligerswerk kunnen allemaal geschaard worden onder informeel aanbod.

Situationeel leren/contextueel leren

Laaggeletterden komen in bepaalde situaties niet verder of zelfs in de problemen omdat zij de taal niet begrijpen of onvoldoende kunnen rekenen. Er kan dan gericht worden ingezet op het leren van noodzakelijke begrippen, die van belang zijn voor die bepaalde situatie, zonder het algemeen Nederlands taalniveau centraal te stellen. Bijvoorbeeld Nederlands op de werkvloer, Taal en rekenen bij schuldhulpverlening, taal bij computergebruik. Taal is dan integraal onderdeel van de begeleiding.

Bijlage: Convenant

Convenant Verminderen laaggeletterdheid arbeidsmarktregio Haaglanden 2021-2024

Het doel van het convenant is de wervingscampagne onder de naam ‘Doe Weer Mee!’ te faciliteren door middel van een samenwerkingsverband met de gemeenten in de arbeidsmarktregio Haaglanden. De deelnemende gemeenten leveren op basis van dit convenant een bijdrage aan het verminderen van laaggeletterdheid in de arbeidsmarktregio Haaglanden door het uitvoeren van activiteiten en projecten.

1. Begripsomschrijving

a) Taalambassadeurs: voormalig laaggeletterden, die laaggeletterden werven, aanspreken en stimuleren tot het gaan leren lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.
b) Deelnemende partijen in de arbeidsmarktregio Haaglanden: de gemeenten Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland.
c) Erkende onderwijsinstellingen: een onderwijsinstelling zoals gedefinieerd in artikel 1.1.1. lid b, artikel 1.3.1 eerste lid van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs.
d) Laaggeletterden: volwassen inwoners van de gemeenten in de arbeidsmarktregio Haaglanden van 18 jaar en ouder, die het lezen en schrijven van de Nederlandse taal onder niveau 2F (NLQF) ofwel B1 (CEF) beheersen, voor het Nederlands als eerste taal respectievelijk Nederlands als tweede taal.
e) Partijen voor deelname aan het overleg: bovengenoemde deelnemende en uitvoerende partijen.
f) Regionaal Opleidingencentrum (ROC): opleidingsinstelling zoals bedoeld en gedefinieerd in artikel 1.3.1. eerste lid van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB).
g) Toeleiders: sleutelfiguren die laaggeletterden informeren, adviseren en verwijzen naar een cursus lezen, schrijven of rekenen (via familie, scholen, gemeenten, ambassadeurs, gezondheidszorg- en welzijnsorganisaties en overige organisaties die kunnen dienen als vindplaats, P&O medewerkers en management bij bedrijven en instellingen).
h) Uitvoerende partij: ROC Mondriaan.

2. Doelstellingen

De doelstellingen van de regionale wervingscampagne ‘Doe Weer Mee!’ zijn:

a) het stimuleren van laaggeletterde inwoners uit de arbeidsmarktregio Haaglanden tot het volgen van een lees-, schrijf- of rekencursus met behulp van alledaagse ICT en/of een cursus digitale vaardigheden bij één of meerdere door deelnemende partijen gefinancierde taalaanbieder(s) of via digitale toepassingen;
b) het benutten van de cursussen voor reken- en digivaardigheden om laaggeletterden te vinden en te stimuleren ook een taalcursus te volgen. Hierbij wordt verdere samenwerking gezocht met het digi-spreekuur, informatiepunt Digitale Overheid en de provinciale agenda op dit onderwerp.
c) het betrekken van maatschappelijke partners en bedrijven bij het verminderen van laaggeletterdheid;
d) het doorbreken van het taboe en het bewust maken van het bestaan van laaggeletterdheid

in de arbeidsmarktregio Haaglanden;

e) het delen en uitwisselen van expertise met betrekking tot beleid en activiteiten die bijdragen aan het verminderen van laaggeletterdheid;
f) het ondersteunen en het onder de aandacht brengen van initiatieven in het verminderen van laaggeletterdheid;
g) het ontwikkelen van nieuwe manieren om deelnemers te bereiken, waarbij rekening gehouden wordt met toekomstige (corona) ontwikkelingen;
h) het werven en inzetten van taalambassadeurs die zelf een verleden hebben als laaggeletterde;
i) het in kaart brengen van nieuwe vindplaatsen die zo dicht mogelijk bij de doelgroep liggen (bijvoorbeeld huisartsen, WMO zorgaanbieders, kinderopvanginstellingen, werkgevers en (basis)onderwijsinstellingen);
j) het maken van afspraken met werkgeversservicepunten en ondernemersverenigingen om werkgevers gericht te benaderen om laaggeletterde werknemers te vinden en door te leiden naar taalcursussen of andere cursussen die gericht zijn op het verbeteren van basisvaardigheden.
k) het aanbrengen van meer focus door wervingsactiviteiten te clusteren op basis van de aandachtsgroepen die worden onderscheiden in het *Regionaal Programma Laaggeletterdheid 2021-2024.* Het gaat hierbij niet alleen om het bereiken van inwoners die nog moeten leren lezen en schrijven of inwoners met diverse complexe problemen, maar ook om hen die een meer bescheiden leervraag hebben.

3. Werkgebied

Het werkgebied bestaat uit de gemeenten Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland, samen vormend de arbeidsmarktregio Haaglanden, zoals vastgelegd in de Regeling regio's en contactgemeenten educatie.

4. Financiering

a) De betrokken gemeenten financieren gezamenlijk de wervingscampagne 'Doe Weer Mee!'. Jaarlijks wordt het beschikbare budget bepaald door deelnemende partijen. De bijdrage per gemeente is naar rato van de bijdrage uit het WEB-budget. Uitgangspunt hierbij is een jaarlijkse inzet van 'Doe Weer Mee!' van 1500 uur met inachtneming van het prijspeil 2021.

b) Het beschikbare budget wordt steeds opgenomen in het plan van aanpak van het betreffende jaar. Indien nodig en voor specifieke inzet op activiteiten kan de stuurgroep bepalen om het budget voor een bepaald jaar te verhogen.

5. Invulling, structuur en organisatie

a) de ambtelijke stuurgroep bestaat uit:
   - 1 ambtelijke vertegenwoordiger van elke deelnemende gemeente;
   - 1 vertegenwoordiger van ROC Mondriaan als uitvoerende partij;
b) De projectleider van 'Doe Weer Mee!' adviseert, ondersteunt en zorgt voor verslaglegging.

c) De stuurgroep en de projectleider stellen jaarlijks een plan van aanpak vast.
d) De leden van de stuurgroep benoemen een voorzitter.
e) De stuurgroep komt minimaal 3 maal per jaar bijeen.
f) Op verzoek kunnen overige organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan het doel van de samenwerking deelnemen aan stuurgroepvergaderingen en/of activiteiten.
g) De stuurgroepleden zorgen voor draagvlak en terugkoppeling binnen hun interne organisatie. Zij leveren expertise die het functioneren van de stuurgroep bevordert.

6. Besluitvorming en verantwoording

a) De stuurgroep is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het jaarlijkse plan van
aanpak en het jaarverslag van 'Doe Weer Mee!'.
b) De deelnemende partijen stellen jaarlijks het plan van aanpak vast.
c) De verantwoordelijke wethouders van de deelnemende partijen ontvangen jaarlijks het jaarverslag van 'Doe Weer Mee!' ter kennisname.

7. Duur en inwerkingtreding

a) Dit convenant treedt in werking op 1 januari 2021 en heeft een looptijd van één jaar. Het convenant wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd tot uiterlijk 1 januari 2025.
b) Wijzigingen in het convenant zijn niet eerder van kracht dan nadat zij schriftelijk zijn vastgelegd, bijvoorbeeld door het vaststellen van het verslag van het stuurgroepoverleg.

8. Slotbepaling

Indien invoering van nieuwe wet- en regelgeving gevolgen heeft voor onderhavige samenwerkingsovereenkomst, gaat de stuurgroep zo spoedig mogelijk over tot het vaststellen van een addendum dan wel het wijzigen van dit convenant.

Afkortingen Convenant

CEF: Common European Framework, Europees raamwerk voor vreemde talen
NLQF: Dutch National Qualification Framework, Nederlands nationaal kwalificatiekader afgeleid van het Europese kwalificatiekader, en bekend binnen (v)mbo als de indeling van Meijerink. Het kader wordt ingezet ten behoeve van doorlopende leerlijnen.